

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠI

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverlenišтво Ljubljana

Licealna knjižnica
1058 Ljubljana, Strossmayerjeva ulica,
II. drž. gimn. (Bpl.)

Izhaja vsak četrtek. Način plačila: ...
Klamne notice vsen vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. čok. ur. 11.197.

Načelni pogreški ob premestitvi tov. Möderndorferja.

Premestitev tov. Möderndorferja iz Mežice k Sv. Barbari je prešenetila vse učitelstvo. Presenetljiva je bila že naravnost, katero se je izvršilo premeščanje. Presenetljivo je na tudi tajinstveno ozadje, ki še ni prišlo povsem na dan.

Za nas učitelje so na najboljši presenetljivi načelni pogreški, ki so se napravili ob premeščanju in ravno zaradi teh ne moremo in ne smemo iti preko premestitve na dnevni red. To je ono, kar vzbuja v vsem učitelstvu odpor, ki hoče z vso odločnostjo braniti pravne temelje in pravno postopanje.

Čudimo se da merodajnim faktorjem še ni odprla oči borba med učitelstvom, ki se je ravnokar doigrala, katere čredo je, da se hoče ravno s strnjanimi vrstami neodločnoje upreti vsakršni pravični zakoniti predpisov in zakonitega postopka, na naši strani od katerekoli strani.

Z zadnjim pokretom si je učitelstvo pridobilo moralno legitimacijo, da nastopa s svojo organizacijo lahko neodločnoje proti kršenju zakonitih predpisov in da povzdigne svoj glas ob vsakem času in proti vsakomur, ki bo razil zakonito pravo.

Učitelstvo se je končno povzpelo na ono višino da bo strnjeno samo branilo zakon ako ga počeo braniti drugi.

Persekucije so dvignile in utrdile učiteljsko enotno fronto, zato je povsem neumljivo da more kdo iti preko tega obokega pokreta in ponovno raziti zakonito pot, ki jo edino zahteva učitelstvo tako v interesu stani šole, naroda in države same.

Jasno je, da se s postopanjem, ki se je izvršilo proti tov. Möderndorferju učitelstvo ne more zadovoljiti in da to postopanje vodi v učitelstvu širok odpor.

V Möderndorferjevi zadevi so se kršili zakoniti principi, katerih izvajanje zahteva učitelstvo in to ne samo v enem, temveč kar v treh področjih.

Ni se izvršila disciplinarna preiskava in ni bilo potrebne pravorekne disciplinske senata, ki se je uveljavil ministrski odlok za vse oblasti v državi, posebej za obe oblasti v Sloveniji. Jasno je, da ni dana ob takem postopanju tudi možnost prizadetemu do priziva, kar zahteva učitelstvo že leta in leta kot reden princip. Trditve, da koroški zakon ne pozna disciplinarnih senatov, za nas ne drži, saj tudi kranjski zakon ne pozna disciplinskih senatov in vendar se rešujejo v ljubljanski oblasti vse disciplinske zadeve pred disciplinsko komi-

sijo. Deželnega šolskega sveta ni tu in ga ni tam in bi notemtakem se smelo posluževati od ministrstva ustanovljene disciplinske komisije in ono učitelstvo, ki pripada na teritoriji bivše Štajerske.

Gorenje deistvo je eden temeljnih principov preko katerega učitelstvo ne sme iti ob Möderndorferjevi premestitvi.

Druge zadeva nas je še bolj osupnila in mora roditi še večji odpor med učitelstvom, ker je še večje načelne važnosti, če se uvede taka praksa.

V dekretu, ki ga je prejel tov. Möderndorfer ni navedena člena do katerega je premeščen tov. Möderndorfer.

To se pravi, da mu je vzeta pravzaprav vsaka možnost pritožbe na podlagi tega dekreta, ker se ne more sklicevati na noben člen, na nekako zakonito podlago na katero se naslanja njegova premestitev. Ne more na urediti na podlagi tega tudi svoje selitve na novo službeno mesto.

Prvič se je menda dogodilo kaj takega, da se premešča učitelstvo brez sklicevanja na zakonito osnovo. To je za učitelstvo sila važno kaiti ako se to stopnjuje in ponavlja, potem smo kmalu tam, kakor smo rekli zadnjič — brezpravna raja.

To je drugo deistvo in drugi temeljni princip preko katerega ne sme iti učitelstvo ob Möderndorferjevi premestitvi.

In tretji princip je ta, da je bil pred Möderndorferjevo premestitvijo razpuščen občinski odbor in kranjski šolski svet v Mežici. K osnovi, na kateri je bil kranjski šolski svet razpuščen, se še povrnemo. Z razpustom vseh korporacij je dobila zadeva politično ozadje. Möderndorferjeva premestitev na kazenski značaj.

In to je ono, proti čemur moramo protestirati, ker posebno za kazenska premeščanja zahtevamo brezpogojno predhodne popolne disciplinarne preiskave, če se premestitev ne izvrši s privolenjem prizadetega.

To je tretji temeljni princip zaradi katerega učitelstvo ne more in ne sme iti preko premestitve tov. Möderndorferja.

Poverleništvu UJU je že storilo primerne korake in bo storilo še nadaljnje korake, da se obvaruje zakoniti predpisi in se uveljavi zakonito postopanje do zadnje konsekvence, tudi v Möderndorferjevem slučaju.

Boj se vrši za načelne principe, ki jih ne nustumozaziti!

BRAČUN — Maribor:

Ali bomo res molčali?

Na sledeči zadevi sicer sam nisem prizadet, vendar me boli očividna krivica, ki jo trojito nekateri tovariši tembolji, ker se ne zane tisti forum, ki bi bil poklican, da jih brani. Zakaj nam je profesorsko društvo, ako se ne mara zanimati za stvari, ki so velevažne za stan?

V prejšnji državi smo imeli profesorji (slično kakor sodniki in učitelji) tako dovršeno časovno napredovanje, da nam ni bilo treba niti prošeni vlagati za netletnice. Zadostovalo je opozoriti nadrejeno oblast, da se je nakazala povišica avtomatično z dnem dospelosti. Povišice so bile neodvisne od imenovanja. To se je moglo tudi zakasnit, nikdar pa ni smela izostati pripadajoča višja doklada, razven v slučaju slabe ocene ali disciplinarnih preiskave. To časovno napredovanje je bilo urejeno za profesorie v avstr. službeni praxmatiki in tozadevnih uredbah, ki so točno določevale razmerje med službodajalcem — državo in deloimelci — profesorji. Vsak zakon take vrste je **pravica, ki se ne mednarodnih običajih ne sme kršiti**. Kakor sem dolžen plačati hipoteko, ki jo je nadel prejšnji gospodar za hišo in mi je pri prodaji ni zamolčal, tako je dolžna izpolnjevati pogodbe država, saj pravi že dvatisoč let stari pravovor: »Fundamentum regnum inus est«.

Stara država, ki nam je bila mačeha, ne rodna mati nam pravice časovnega napredovanja ni nikdar kršila. Tudi v Jugoslaviji so nam do najnovejšega časa nakazovali prijemke **na razvrstitni naredbi ministrskega sveta v skladu s čl. 106. uradniškega zakona**. Nešteto ukazov, v katerih se dan podpisani ujemal z dnem dospelosti, je glavna kontrola ali brez pridržka odobrila ali na se od slučaja do slučaja pritožila na državni svet, ki pa je v takih snorih odločal redno v prilog uradnikom — do najnovejše dobe.

Iz tega razvidimo, da so se merodajni činitelji zavedali, da so po mednarodnih običajih vezani na prejšnjo pogodbo in da jo ne smejo kršiti. **Zakon sam** že omenjena **razvrstitna naredba ministrskega sveta in praksa** do nobre tekle dobe kažejo, da imajo profesorji v slučaju dobre kvalifikacije **pravico do dolnega časovnega napredovanja v ozir na osnovno in položajno ntačo**. To pravico so nam začeli krstiti v najnovejši dobi, sklicujoč se na odlok državnega sveta, ki je v protislovju s svojimi prejšnjimi skleni rešil, da se morajo prejemki ob priliki napredovanja izplačevati z dnem podpisu ukaza, ne pa z dnem dospelosti.

Ta odlok državnega sveta nasprotuje očividno čl. 106. uradniškega zakona in razvrstitni naredbi ministrskega sveta nasprotuje dosedanjim praksam ter odpira samovolji posameznih referentov široko polje. Zgodilo se je, da sta profesorja istega zavoda pred nastopom počitnic prosila za povišici pripadajoči ji-ma s pričetkom naslednjega šolskega leta. Zgodilo se je, da je eden izmed prizadetih prepisal tozadevno prošnjo od drugega in jo vložil nekoliko dni pozneje pri nadrejeni oblasti, dobil jo je pa rešeno **pravočasno**, med tem ko trfi drugi dva meseca škode. Iz tega sledi, da so na naše referente ne moremo **za-nasati**. Radi tega moramo napeti vse sile, da se omenjeni odlok (ali odloki?) državnega sveta kot neutemeljen ne v **praksi** ne v **zakonu** sistira in izhije s tem glavni kontrolni orgaz iz rok.

Profesorsko društvo naj v imenu prizadetih tovarišev vložiti tožbo na državni svet, naj utemelji primerno svoj priziv ter zainteresuje tudi izborna pravnik v državnem svetu Savadina in Skarjo v tej zadevi, da se stvar pospeši! Nobene milosti ne iščemo, temveč **pravice**. Na uspehu ne dvomim, saj leži stvar na dlani.

Beograd — usliši nas!

(Iz albuma revščine.)

K svojemu dobitu »Atentat na naše žep« v 10. številki našega glasila imam še nekaj podrobnosti, ki naj vsem, ki niso slepi in gluhi za befo duševnega in manualnega proletariata, pokažejo popolno sliko »bornega životarenja« izkoriščancev.

Pregled vseh stroškov (razhodkov) družine v II. stolpcu potrebuje komentaria.

V njem so prav vsi izdatki, t. i. tudi poravnave, vrniena vmesna posojila, t. i. sploh ves denarni promet, ki sem ga imel v letih 1920.—1925.

Pričujoča razpredelnica pa Vam podaia prvič skupno sliko dohodkov — točno do nare a vse v dinarjih v relaciji s kronami 1:4. Druge razpredelnica pa kaže prave stroške družine v letih 1920. do 1925. To je slika borbe za obstoj, to

LISTEK.

ALBIN ČEBULAR:

Novakovo „Risanje“.

Že dolgo smo pričakovali Slovenci knjigo o risanju, katera bi bila res uporabna, da brez nje ne bi mogli živeti učitelji, da bi potem ne podal risarsko snov nalažije ter obenem tudi uvidel, da je položil v učenca tisto leno, visoko — risanje! Saj učitelji itak vedno stremi za tem, da dvigne svoj razred, učenec pa, da ustvari nekaj, s čimer zadovolji sebe; da, še več, njegova dušica hoče nrepljaviti telesce ter predložiti delo tistemu, kateremu zaupa, da se bo veselil z njim, to je: bratu, sestri, očetu in ljubljeni mamici. Samo podkrepimo mu veselje do risanja — vživel se bo še bolj v nje, bo mu vsakdanje življenje in radovanje.

Novakovo »Risanje« je prva luč, ki je zasijala v naše temine, katera se je razžarila v vsaj svoji razkošnosti. Do sedaj smo imeli le kake lističe, misimo pa imeli celote puščice, katera nas ponese skozi vseh osem šolskih let ter nam kaže pot. Ker je nastopila knjiga v barvotisku, je še posebej razveselljivo, saj barva je življenje.

Opozorili bi le na nekatere stvari, ne zato, da bi kritikovali, ter se s tem kratkočasili, ampak, pogled moramo imeti usmerien naprej, klesati nove stonine, stare predelavati, jih utrievati, prilagoditi del k delu, da zgradimo močno in neomajno zgradbo, ki bo koristila edino nam. Stopajmo korak ob koraku ramo ob ramo in daleč bomo prišli. Vsako stvar nrehtajmo desetkrat in jo preizkusimo, kakor nam je rekel že avtor sam; in tako je prav.

Knjigo prelistati, in s knjigo živeti vsaj nar let, je dvoje. Vsak more pravilno oceniti za svoj razred, in še to ob koncu šolskega leta, ko je preživel vse. Eden bo uvidel to, drugi zonet drugo.

Povdariti na moramo v splošnem, da bi radi videli nekak levi in desni držai, kateri naj bi bil namenien učitelju, bil naj bi ključ, notom katerega bi odklenil tudi že novinec tamosti otrokove duše ob času risanja. Potem tudi ne bo gledal tako kritično kakega okornejšega učenca, ampak bo imel že tu not, ki mu bo vse razmotala ter ga nabolila do načina, kako bo nalažije dovedel tega revčka tudi do preceišnje dovršitve.

Vzemimo slučaj — elinsa in zajec. Na velikih ovalnih listih, kjer pa to ni mogoče, na vsaj čez vsa stran risanke, naj se vadijo učenci v lokih, potem so

jim nalažije poševne elipse, ki leže če bi jih položili v pravokotnik — med levim spodnjim ter desnim zgornjim robom, dalje vodoravno ležeče, potem robkoncu stoeče. Po tej vrsti dela učenec nač nalažije. Najprvo nariše učitelji na tablo, učenci v zraku, potem nad listom ter končno, ko je premerilo oko in roka prostor, na list ter kroži na listu ter jo obenem popravlja ter vladi, toda lahko, da roka plava. Res, da je elinsa pol cm debela, napreč obstoeča iz za las tenkih barvastih (barvniki!) črt (Barvniki so zato, da učenec boli z veseljem dela), a to nas ne sme motiti, ker učenec sedaj jasno vidi svoje prve potreške v drugo na vemo, kako veliko spretnost je že zadobila učenčeva roka. Čim večje delamo, tem večia spretnost, ker roka se ne giblie samo v zavestju. Tudi več drugih opor je, toda nustumio. Iz olobokejših in iz dlitvejših elips sestavljamo življenia, da ni za učenca vola elinsa preveč mučna, dolročasna ter da jo tudi uporabimo. Naibljiji in naizadovoljivejši je list — elinsa, do sredi črta = glavna žila, in stranske, toda koliko vrst se nam odpre. Tu lahko razložimo na prvi da imajo listi stranske žile v istih izhodiščih (enako visoka) na drugem neenaka, na tretjem ob neclju skupno izhodišče. Samo par črt in kaka lena uporaba!

Še več, še žival lahko naredimo — na kako se smeje učenec, ko nanovemo, da homo risali zaica. To že ni kar vsak dan! (Mi smo seveda tudi zato preie risali list, ker je on učenca boli mrtev: če bi najprvo zaica, potem list, bi se kaj kislo držal učenec, če bi mu napovedali torej po zaicu list).

Prva, leva polovica lista je zato, da jo razpolovimo in razpolovnica služi, da bo glavna in v noštev prihajajoče manjše na sredi ter da bo odora pri narisu pokonci stoečih elips itd. Sedaj delamo zonet elipse v levi, v kateri biti morajo, sezajoče ena v drugo, zonet vladimo, da pride v roko sigurnost. Za vsako elipso, katera vsebuje kak drug del, lahko z drugačno barvo. Ko je gotovo preidemo na drugo polovico, kjer delamo vse z enobarvnim nastelom — ker sedaj bo šele začec. Ker ni razpolovne črte — kaka težava. Koncem konca — skoraj vsi so naredili glavno elipso = trup postrani. Tu si moramo zonet staviti besedico: zakaj?! Rešimo to uranko, kaj je temu krivo, kako se izognemo. To je tisto glavno, kar manka. Kaj mi pomaga še tako len stroi, če se nokvari — ga pa popraviti ne znamo. Med staro šaro ga moramo vreči in vedno pogledamo nani z nekako nejevoljo.

je slika protežiranca, ki ima srečo, da mu žena služi in da dobiva njegova mati bomo pokojino.

Sodbo o dobrem gospodarstvu ali o zapravljanju da si ustvari iz teh dustih števil lahko vsak sotrpin.

Dohodki:

Tek. št.	PREDMET	1920	1921	1922	1923	1924	1925
		Din	Din	Din	Din	Din	Din
1.	Moja plača draginjska dokl.	7835 2090	13330	19755	21591	32811	37900
2.	Ženina plača draginjska dokl.	4078 842	5996	7015	8594	13155	13560
3.	Pokojnina	2710	2550	3749	4974	5169	4896
Skupaj		16657	21847	30520	35129	51135	56356

Pričujoča razpredelnica pa kaže prav vse izdatke za družino, ki je štela v letu 1920. — 5 oseb. 1921.—1925. — 7 oseb. Davka ni v prvih letih ker je bil odštet že v dohodkih — a neznamen.

Stroški.

Tek. št.	PREDMET	1920	1921	1922	1923	1924	1925
		Din	Din	Din	Din	Din	Din
1.	Hrana	6925	10732	15118	21801	26387	2945 ⁹
2.	Krčma, izleti, veselice i. t. d.	1275	2111	2624	2799	1903	2577
3.	Obleka	2219	4310	4847	7796	3938	6380
4.	Obuvanje	603	994	1878	2327	1595	2875
5.	Kurjava in razsvetljava	851	486	1882	1085	2482	2415
6.	Pohište, posodje	82	3322	296	924	1121	4170
7.	Literatna, poštnina	336	775	1019	1846	1527	1848
8.	Davek	—	488	284	280	833	1408
9.	Dekla	149	240	439	1650	1683	3102
10.	Zdravje, snaga	675	370	777	1503	1562	2883
11.	Članarine, vstopnine, nar. dav.	185	305	702	793	583	619
12.	Voznina	424	655	614	798	1328	2248
13.	Otroci za razno	—	31	229	260	708	725
14.	Vri, kokoši, stanarina i. dr.	339	639	750	1250	1605	295
15.	Bola, blag., zavarovalnina	—	—	270	684	1036	1083
16.	Razno	479	1008	991	1029	1425	1446
Skupaj		14545	26530	32670	46840	49593	63522

Pripominjam, da ne kadim. V letu 1921. sem kupil novo opravo v l. 1925. sem se preselil v novo šolo. Zato je postavka za pohište precej visoka.

Primerjaje prave stroške za družino z dohodki se nam pokaže ta pregled. Iz zarate na so me reševali: V letu 1918.—19. občinsko tainištvo, pozneje pa nadure i. dr. nestalni dohodki pa tudi posojila kakor n. pr. leta 1923. v jeseni na račun razlik.

Tek. št.	PREDMET	1920	1921	1922	1923	1924	1925
		Din	Din	Din	Din	Din	Din
1.	Vseh stroškov (izdatkov)	14433	25554	36414	60228	56612	62655
2.	Med temi rešili stroški za preživljanje družine	14545	26530	32670	46846	49593	63522
3.	Primerjajoč z njimi stalne dohodke	16657	21847	30520	35129	51135	56356
4.	Se pokaže primanjulja	—	4683	2149	11710	—	7160
5.	Prebitka	2011	—	—	—	1541	—
OPOMBE		—	Posojil.	—	Posojil.	—	Naduro

To je zdi prav točna do pare natančno izdelana bilanca po zapiskih ki segajo nazaj do 1. januarja 1904. Priporočil bi jo v pretres in študiranje gospodi ki za zeleno mizo preganja draginjo, ki sedeč v udobnih foteljih govori o pocentivi življenja.

Edino pri moki in pri masti je opaziti pocenitev. Družace pa do zdi nikjer. K razpredelnici v 10. številki bi lahko še marsikaj dodal: toda naj govore same številke pri katerih sem v skrbeh presedel marsikatero uro zatoplien v težke misli.

Tovariši, tovarišice! Preglejte jih, preštudirate ob njih svoji težki boji za obstoj in oklenite se organizacije, ki naj vam pomaga v boju za eksistenčni minimum do zmage.

Ven z razlikami — na dan ž nimim, da vsaj nekoliko obrišete solze obupa v očeh trpinov na katerih sloni bodočnost države, človeške družbe. Trdeče nameščenstvo ne dovoli da mu znižate njegove krvavo zaslužene dohodke.

Sramota bi to bila za Vas, za državo, za XX. vek, če to storite. Ne tirajte nas v obud in v anatio.

Anton Mervič.

letih službe polno plačo in polno penzijo. V krajih, oddaljenih 5—6 km od mesta, je znašala plača 1850—2850, a v krajih z večjo distanco od obhudenih centrov 2050—3050 frankov. V nadaljevalnih šolah se je učiteljstvo plačevalo z 2550 do 3050 franki. Razen osnovne in položajne plače pripada švicarskim kolegom tudi prosto stanovanje ali pa stanarina. Učitelji se lahko bavijo s stranskimi dobičkonosnimi posli. Tainištvo občine mu je donajalo letno 300 frankov, knjižničarstvo 100—150 frankov s pravico bibliotekarske penzije. Da si lahko zamislimo višino teh vsot, moramo vedeti, da je stal švicarski frank skoro al pari s predvojno avstrijsko krono.

Na Angleškem dele učiteljstvo v štiri skupine: učitelje brez diplome (z maturo srednjih šol), z diplomom (z maturo učiteljskega), upravitelje brez diplome in z diplomom. Plača je različna celo v isti skupini. O tem odločuje spol; izpričevala in službena doba. Učiteljice imajo eno petino manjše plače od moških iste stopnje. Učiteljstvo z diplomom se deli v pet skupin: v učitelje in učiteljice ki niso absolvirale Training College (učiteljske), v nastavnike, ki so ga obiskovali 2 leti, v nastavnike s 3 leti učiteljskega in končno v učitelje s celim učiteljskim. Višina plače šolskih upraviteljev z diplomom se odreja po številu učencev, ki obiskujejo njegovo šolo. V začetku službuje učitelj začasno, ko si pridobi stalnost se loči v štiri razrede. V vsakem razredu se plača razlikuje po službeni dobi, ker dobiva angleško učiteljstvo vsako leto povišico. Učitelj ima popolno plačo za časa bolenja, ako taisto traja mesec dni, za nadaljnja dva meseca dobiva polovico svojih prejemkov. V početku svojega službovanja je njegovo materialno stanje zelo slabo. Plačo izdajajo mestne in sreske šolske občine. Država plača tri petine. Pravico do penzije ima učiteljstvo po 30 službenih letih ali pa po 60 letih starosti. V 65. letu se učitelja oblikatno postavlja v penzijo. Za pokojninski fond se odteguje 5% od plače.

Na Švedskem se učiteljske plače vsakih pet let avtomatsko povišajo. Učiteljstvo se deli v pet razredov, kjer igra važno vlogo tudi spol. Učiteljice imajo manjše plače. I. razr učiteljji 2100 šved. kron, učiteljice 1900 šved. kron. II. razr. učiteljji 2400 šved. kron, učiteljice 2100 šved. kron. III. razr. učiteljji 2700 šved. kron, učiteljice 2300 šved. kron. IV. razr. učiteljji 3000 šved. kron, učiteljice 2500 šved. kron. K temu je dodati še 30% draginjskih doklad. Za vsakega otroka dobiva učitelj še 5 kron mesečnega dodatka. Razen tega dajejo nekatere bozatejše občine svojim učiteljem še posebne draginjske doklade.

Nemčija ima polno zveznih držav. Učiteljstvo se deli v pet razredov, kjer igra važno vlogo tudi spol. Učiteljice imajo manjše plače. I. razr učiteljji 2100 šved. kron, učiteljice 1900 šved. kron. II. razr. učiteljji 2400 šved. kron, učiteljice 2100 šved. kron. III. razr. učiteljji 2700 šved. kron, učiteljice 2300 šved. kron. IV. razr. učiteljji 3000 šved. kron, učiteljice 2500 šved. kron. K temu je dodati še 30% draginjskih doklad. Za vsakega otroka dobiva učitelj še 5 kron mesečnega dodatka. Razen tega dajejo nekatere bozatejše občine svojim učiteljem še posebne draginjske doklade.

Na Švedskem se deli plača uradnikov v 12 razredov. Učitelji pripadajo 7., 8. in 9. razredu v tem razmerju: polovica učiteljstva je v 7., ena tretina v 8 in ena šestina v 9. razredu. Radi denarne krize se menjajo plače skoro vsak mesec. Do maja 1924. leta so znašale plače: 1. in 2. leto službe 103 zlate marke, 3. leto 106 zlatih mark in 4. ter 5. leto 108 zlatih mark. Plača se v nadaljnjem redu poviša

v 56. letu na 237 zlatih mark. To je maksimum. Povišice tečejo vsako drugo leto. Za ženo dobiva učitelj 5 mark dodatka. Za dete 13—17 mark. Učitelji niso plačani, kakor bi morali biti za njihovo delo. Njihov sindikat zahteva hitrejšo napredovanje v tem razmerju: ena petina osobja naj bo v 7. razredu, dve petini v 8. in dve petini v 9. razredu. Do oktobra 1920. leta je učitelje plačevala občina, danes dobivajo plačo od države. Po 10 letih službe znaša penzija 35% celokupnih prejemkov, po 40. letih 80%. Vdove prejemajo 60% penzije. Učitelj ima vse prejemke za čas enoletnega bolenja.

Učiteljske plače v Zedinjenih državah so različne v različnih državah. V glavnem so tako majhne da učitelji v masah beže v druge, privatne službe.

Plače francoskega uradništva so bile povečane v letih 1919. in 1921. Ker miso tudi ti prejemki odgovarjati življenjskim potrebam, se je sestala posebna komisija, ki je izdelala posebno lestvo za povišanje plač in to od 1. januarja 1926. Po tem predlogu komisije so učiteljske plače sledeče urejene (brez doklad): stalno učiteljstvo je dobivalo 5000—9000 frankov, a od leta 1926, naprej pa 7000 do 12.000 frankov. Začasno službujoče učiteljstvo je imelo doslej 4500 frankov, dočim ima sedaj 6500 frankov letno. Za Alzacijo Loreno so posebni privilegiji: 1. Učiteljstvo dobiva plačo in vse dodatke kot v Franciji. 2. razen tega še 12 Fr dnevno za težko službo. 3. oženemu učitelju se ta dodatek poveča za 20%. 4. za vsako dete se ta povečani dodatek ponovno poveča za 10%. 5. vsak učitelj dobiva 100 Fr. za mesečno stanarino, 6. 20% povečana stanarina za poročene, 7. 10% povečane stanarine navedene pod 5. in 6. točko za vsako dete izpod 16 let, 8. draginjska doklada letnih 1800 Fr. Tako ima učitelj 1. stopnje v Alzaciji Loreni sledečo letno plačo: 1. 7200 Fr. sist. plače, 2. 6132 Fr kot dodatek na težko službo in rodbinsko doklado, 3. 1860 Fr. stanarine. Skupaj 16.812 Fr., t. j. približno 34.000 Din.

Na Japonskem tudi ne cveto rože učiteljstvu. Učiteljske organizacije se mnogo trudijo, da bi izboljšale učiteljev materialni položaj. Vdova dobiva tretjino plače svojega moža. Za časa bolezn teče plača 3 mesece. Vsako delo, ki donaja učitelju osebne zaslužek je prepovedano. Učiteljice niso zastopljene. Porodni dopust traja 60 dni. Nezakonski porod izključuje učitelico iz službe. Na koncu vsakega šolskega leta dobi učiteljstvo 70—100% povišano plačo kot darilo. Za vsakih pet let službe prejemajo učitelji tudi nekako nagrado v ienih.

Še slabše je situirano učiteljstvo v Bolgariji. Plače se dele v 10 skupin. Plače variirajo med 880 in 1280 levov. Obilni nadzornik ima 150, a sreski 100 levov več kakor učitelj. V zadnjem času so se dodatki za draginjo, ženo in deco povišali za 50%. Učiteljstvo plačuje država, dočim profesorje občina. Obligatno je izvenšolsko delo v tainištvu občine in to povečini brezplačno. Ako država odpusti učitelja, tedaj mu teče pokojnina po 20 letih službe; ako sam zapusti službo, ima pravico do pokojnine po 25 službenem letu. Za časa bolezn tečejo prejemki za dobo 3 mesecev, tuberkuloznim

RUDEŽ MOLISLAV:

Materijalni položaj učiteljstva v raznih državah.

Boji za obstanek je tako tesno vezan z življenjem poedinca, da ga ni mogoče izločiti od njegovega subjekta, kaiti življenje in boji tvorita nerazdelljivo celoto, brez katere ni in ne bo bitja ki bi je ne poznal v vsej svoji neusmiljenosti.

Tako tvori ta boji najglavnejši faktor v življenju naroda, kakor tudi poedinca. Materijalni položaj, ekonomska stran našega stanu je tako bitni činitelj, da ga lahko neoporečno vezemo z našim življenjem, dá celo z našimi ideal. Življenje ne pozna obzirov. Brez pardona navija

človeka, da v svoji borbi napne vse sile, da si izboljša gnotno stanje. Tako vidimo v celem svetu pokret učiteljstva po izboljšanju svojega materialnega in s tem v zvezi moralnega položaja.

Najbolje plačano učiteljstvo je v Švici. Pred svetovno vojno je tamkaj znašala učiteljska plača letnih 1650—3050 frankov. V mestih imajo tam manjše plače nego na deželi, in sicer je znašala tedaj plača 1650—2830 frankov. Vsako leto je dobivalo učiteljstvo 59 frankov prirastka na plači, tako da je prejemalo v 20

Skušajmo si raztolmačiti, ko sledamo učenca. Zasedamo ga med delom. Opore-pravokotnice ni: ne smemo io sedaj narisati, ker zajec je nima, navaditi moramo na tudi oko, da začne pravilno presoati!

Učenec se vadi delati pokoncu stoečo elipso v zraku, potem na list. Prične na levi, ker mu je najprikladneje, znano že iz lepopisja, in vleče navzdol, urno zavije, ker mu je to zelo karakteristično, do tem pa potegne mogočno, brezskrbno od sebe, ker se mu zdi, da je že premaral prvo, naitežje: kar pozabi se, da mora še enkrat zaviti. Kam je on krenil!

Zakaj pa ni tako izbočil levo plovico, kakor desno?

1. Roka se pomika že sama od sebe rada navzdol in gleda za čim krajšo pot sai kar zdrkne:

2. polev drži levo roko, ki mu že nehote zavradi razdaljo, je nekak meknik, in tudi povelj že sam se nekako nevede odbije. Ni torej praznega polja:

3. že trup sam je tudi neka zavora, kateri ne pustí roke, da bi šla brez truda na levo.

Vse to je ob desni polovici ravno obratno. Kaka prostost! Zato io pa tudi učenec podzavestno izrabí, seveda se odigra vse omenjeno v trenutku. Tudi

zgoraj mora spoiti oba dela, zato najčešče, ko se domisli, kam je zašel hitro skuša zadovoljiti tišto notranjo skombinirano nepravilnost, potegne kar skoraj vodoravno proti levemu začetku. Vesel je, ko je prišel do cilja: njegovo željo je izpolnil, sedaj pa je glavno — ne vidi nepravilnosti. Vidi že, toda samo z očmi, toda ne zazna je ker živi v niem zavest, da je prišel do cilja.

Vprašajmo ga hitro, če je pravilna. Veliko jih bo zmedenih, ker so gotovi, da je pravilno in mislijo, da jih hočemo mi prevarati. Tisti na, kateri so pogledali k sosedu, vidijo precej pri njem nanako namreč zato, ker v njegovi niso vživeti: hitro vidijo nepravilnosti, se nehote zamislilo vanje pozornost je nekje drugod, ko pogledajo svojo, niso več tako utonjeni vanjo, kot so bili med in precej po ustvaritvi, zato tudi pridejo sedaj sami kaj hitro na nanako, se nam nasmejejo, češ, res je. Da pa preje nvidi, nai na le položji na sredo navpičnega svinčnik in presodi polovici... Hitro tudi lahko rešimo, zakaj so naginene elipse malo proti desni.

Temu precej odbomoremo, da jih že preje opozorimo na napake, katera bi se pojaviše, namreč narišemo na tablo. Enake zapreke imamo, kadar razlagamo in pišemo črko o pri lepopisju. Srednji

učenci naj položijo krajši barvnik, kateri naj bi nadomestil navpičnico, zelo malo spretnim se pa hoče, da mu damo delati še nekaj predvaj z navpičnico, katero nadomestimo kasneje z barvnikom, ki ga pustimo prvič, da leži v navpični smeri, okoli njega oriše elipso, potem vzema vedno krajši barvnik, dela pa vedno enako veliko elipso!, dokler io ne nariše svobodno. Vedno bomo pa več dosegli, če potegne tudi skozi zaica razpolovno navpičnico namreč zelo malo spreten učenec, kakor pa, da mu nariše učitelj vse sam, učenec samo po učiteljevih črtah prevleče: včasih pa je tudi to potrebno, ker zelo neroden učenec sploh nikamor ne pride, podamo mu nekak tir, da se vadi rčka. Treba je pa seveda iskati novih, boljših, krajših in jasnejših ter lažje dovezetnejših uporab. Povedali smo sedaj le z malimi potezami, v lažje proučavanje.

Paziti pa moramo še na nekaj, preko katerega tudi ne smemo iti kar enostavno.

1. Učenca moramo naučiti gledati. Vsak dan vidi zaica, če ga naj nariše, ga pa ne zna. Videl je, toda on ni računal: primerjal razmerja med enim in drugim delom telesa, n. pr. nbo proti glavi, glava proti trupu, rep itd. Tukaj kakor vidimo, je treba temeljite razlage po živem domačem, nagačenem ali dobro na-

risanjem zaicu (stenske tabele). Sedaj ga bomo šele naučili gledati, kar je prednozoi risanju, kakor odpirati usta, če hočemo jesti.

2. Ko naredimo pripravo in povedo otroci nekaj o zaicu: bivališče, povis itd, jih ne smemo pustiti risati v tisti razviranosti, da so učenčeve misli pri domačem zaicu, pri divjem pričenem zabrodilo misli na taka stranska pota, da še od daleč niso v zvezi z zaicem. Kako bo pri takem učenca izsledala risba, tudi ni treba komentaria. Tudi to moramo uoštevati pri nanakah, že ne izviraio od tu. Učenca moramo vedno opominjati na lepoto elipse. Ker na o tej mrtvi elipsi noče učenec nič več slišati, ker se mu zdi predolgočasna, moramo zopet gledati, na kak način bomo namo usmerili misli, da jih bo obrnil učenec — z veseljem nani. Če bomo rekli, da bo zajček poveljal, kako smo mu naredili trup in ostalo, da ne bo žalosten, moramo izpeljavati levo in prevdarno, kakor smo se že učili — učenec se bo oživel, nanel vse sile z veseljem, ker noče da bi mu kaj očital, sai je zajček samo njegov. Učenec pa je že naginjen k temu, da hrepeni po lepoti. Torej usmerili bomo z eno besedo brezdvomno vse raztresene misli v ustvariaioče se delo in ponlačan bo naš trud.

(Dalje prih.)